

1. Акимов Д. Основные типы социального маркетинга. Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи. 2007. № 761. С 43–49.

3. Окландер М. Макромаркетинг: маркетинг в секторі загального державного управління. Маркетинг в Україні. 2003. № 6. С. 31–37.

5. Шатун В., Зосімова І. Маркетинг в публічному управлінні: сутність, специфіка, класифікація. Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». Серія «Державне управління». 2016. Т. 267. Вип. 255. С. 181–187. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdu_2016_267_255_30.

6. Штирліна А. Методологія маркетингу надання послуг в системі державного управління. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2016. № 9. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua>.

1 2 3 4

Ключові слова: державне регулювання у сфері туризму, державно-приватне партнерство, туризм, форми ДПП у туризмі, інституційне забезпечення туризму.

L. M. Ivashova. Public-private partnership in the field of tourism as a mechanism of provision of sustainable development of the economy of the country and regions

The article reveals the main tendencies of tourism development in the world and Ukraine. The role of mechanisms of public-private partnership for development of tourism as one of the most perspective branches of economy is determined. It is substantiated that cooperation between the state and business in the field of tourism creates favorable conditions for efficient use of existing and attraction of investment resources to the country and its separate regions. The main problems of tourism development in Ukraine and institutional inability to implement public-private partnership programs in tourism are determined. The main directions of ensuring sustainable development of the economy of the country and regions are recognized by recognizing the priority of tourism activity and its activation.

It is substantiated that there are many problems facing the tourism industry of Ukraine that require an immediate solution. One of the ways of tourism development is to improve the system of state regulation of tourism activity, based on the use of the public-private partnership mechanism. It is determined that it is necessary to take the following steps that will make the tourism industry a locomotive of the national economy: at the state level, recognize tourism activity as a priority direction of the national and regional economy; to develop a strategy of development of the tourist industry of the state; to create the proper legal, financial and organizational conditions for attracting the potential of private business to the tourism industry of Ukraine, including by stimulating investment activity in the form of public-private partnership; to create a separate institute of state executive power on problems of tourism development; to create a hierarchical vertical on state regulation in the field of tourism through the formation of special units in the bodies of regional and local authorities; to attract educational institutions and public organizations to solve problems of personnel supply and tourism promotion; to develop marketing strategies for tourism development in cities and regions, etc. The success of the implementation of these proposals depends on the formation and implementation of a balanced state policy in the field of tourism.

Key words: state regulation in sphere of tourism, public-private partnership, tourism, forms of PPP in tourism, institutional provision of tourism.

Постановка проблеми. Забезпечення сталого розвитку економіки України та її регіонів є ключовим завданням державних органів управління різного рівня. Виконання цього непростого завдання потребує мобілізації наявних внутрішніх та залучення зовнішніх ресурсів, що, у свою чергу, спонукає до пошуку нових методів та механізмів державного управління. Достатньо новим підходом, що поширений у міжнародній практиці, до використання ресурсного потенціалу країни й окремих її регіонів є впровадження механізму державно-приватного партнерства. Україна визнала цей шлях доволі перспективним й можливим до використання лише у 2010 р. з ухваленням Закону України «Про державно-приватне партнерство» [1]. Даний Закон визначив більше десятка проблемних, але перспективних галузей економіки, які за умови вкладення значних коштів, здатні забезпечити сталий розвиток та стійкий соціально-економічний ефект як в окремих регіонах, так і в країні загалом. У даний перелік поруч із гірничодобувною, транспортною, енергетичною, енергозберігальною й іншими галузями поставлено й туризм.

Увага уряду України до розвитку туризму, особливо після укладання Угоди про Асоціацію з Європейським Союзом (далі – ЄС), пояснюється тим, що, за оцінками міжнародних і вітчизняних експертів, «<...> туризм залишається одним із секторів, що забезпечує значний потенціал для економічного росту та міжнародного розвитку» [2].

Зараз, на жаль, туризм в Україні не достатньо розвинений, за винятком хіба що окремих південних (морське узбережжя, м. Одеса) та західних (Карпати, Закарпаття, м. Львів) регіонів. Значні проблеми з розвитком туризму наявні в промислових регіонах України де, незважаючи на багату історичну й культурну спадщину, десятки років вважали цю галузь економіки другорядною й не приділяли їй належної уваги. Пам'ятки культури й історичні об'єкти Подніпров'я, Побужжя, Слобожанщини ще не достатньо популяризовані в туристичних виданнях. Практично відсутні цікаві туристичні маршрути цими, багатими на історичне

минуле місцями. Туристична логістика й туристична інфраструктура традиційно промислових регіонів нашої країни потребують значного вдосконалення, а подекуди відродження майже з нульової відмітки. Адже туристично привабливою для іноземних туристів наша країна зможе стати лише після того, як вирішить проблему осучаснення інфраструктурних об'єктів (дороги, готелі, мережі водо-, теплопостачання тощо).

Зрозуміло, що в сучасних складних обставинах, які викликані бойовими діями на Сході країни та глибокою економічною кризою, державі не до туризму, який потребує значних капіталовкладень, адже для вирішення проблем у галузі необхідні ресурси, передусім – інвестиційні. Одним зі способів забезпечення сталого розвитку туристичної сфери в регіонах є залучення ресурсів приватного сектора на умовах державно-приватного партнерства (далі – ДПП).

Саме ДПП як комплекс відносин, які є «<...> стабільними та тривалими, виникають між державою в особі її центральних та регіональних органів виконавчої влади і місцевого самоврядування, з однієї сторони, та представників бізнесу, інститутів громадянського суспільства і місцевих спільнот – з іншої» [3], на наш погляд, є тим «чарівним ланцюжком», потягнувши за який, можна зробити туризм однією із ключових галузей національної економіки. Саме механізм ДПП щодо «<...> перерозподілу повноважень щодо створення інфраструктури загального користування, виробництва товарів та надання послуг, які традиційно вважалися монополією держави, та врегулювання між сторонами питань, пов'язаних із розподілом відповідальності, ризиків, зобов'язань щодо фінансового забезпечення, проектування, будівництва, утримання, експлуатації, права власності, участі в управлінні та розподілі прибутку, що базується на принципах рівності, відкритості, недискримінації, підвищення ефективності та мінімізації ризиків та витрат» [3], зараз є найбільш придатним для відродження й стрімкого розвитку галузі туризму на рівні як держави, так і окремих територій. Тому дослідження в даному напрямі вважаємо актуальними, нагальними і необхідними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення питань, пов'язаних з особливостями реформування та розвитку туристичного сектора, на основі відносин державно-приватного партнерства широко висвітлювалося в науковій літературі закордонних та вітчизняних учених, зокрема в працях В. Бондаренко, Т. Брусільцевої, К. Гороховської, І. Лісичиної, О. Зими, Г. Михайличенко, Д. Соловйова, П. Шилепницького й інших. Проблеми державного регулювання у сфері туристичної діяльності висвітлено в роботах О. Давидова й Є. Козловського. Проте й сьогодні залишається низка невирішених проблем, які гальмують розвиток ДПП у сфері туристичної діяльності в Україні та потребують додаткових досліджень.

Мета статті – визначення ролі туристичної галузі в забезпеченні сталого розвитку економіки держави та регіонів, а також узагальнення світового досвіду використання державно-приватного партнерства в туристичній сфері, розроблення пропозицій з активізації цього процесу в Україні.

Виклад основного матеріалу. Об'єднані Всесвітньою туристською організацією (далі – ВТО), із 2003 р. – міжнародною міжурядовою організацією в галузі туризму (далі – ЮНВТО), держави проголосили туристичну індустрію одним із пріоритетних напрямів розвитку національних економік, що сприяє зростанню валового внутрішнього продукту (далі – ВВП), валютних надходжень, розвитку торгівлі, інвестицій, інфраструктури тощо. Станом на кінець 2017 р. до складу ЮНВТО прийнято 158 країн, 6 територій, а також понад 500 членів, що приєдналися, серед яких органи державної влади, туристичні, готельні та ресторани асоціації, авіакомпанії, туроператори, навчальні заклади туристичного профілю тощо [4].

Згідно з даними ВТО, протягом останніх 60-ти років туризм демонструє постійне зростання та диверсифікацію, перетворюється на один із найбільш швидкозростаючих секторів світової економіки. Незважаючи на негативні чинники економічної кризи, показники

прибутків міжнародних туристичних компаній свідчать про фактично безперервне збільшення. Так, у 2017 р. загальна кількість туристів у світі перевищила 1 323 млн. осіб [5], що становить майже 20% від населення планети, а частка туризму у світовому ВВП становить понад 10% (майже 30% від світового експорту послуг). За даними ЮНВТО, туризм добре зарекомендував себе як потужний інструмент викорінювання бідності. Він став економічним підґрунтям для багатьох найменш розвинених країн світу, забезпечив їм можливість створення додаткових робочих місць [5]. Тому, зважаючи на високий рівень бідності в Україні, розвиток туристичної галузі зараз є одним із найбільш перспективних напрямів забезпечення сталого економічного зростання як окремих регіонів, так і держави загалом.

Однак однією з найважливіших проблем розвитку туристичної галузі України є відсутність суттєвої державної підтримки місцевих ініціатив у розвитку туризму. Проте закордонний досвід свідчить, що максимального ефекту в розвитку туризму можна досягти лише за умов співпраці органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, громадських і професійних організацій та підприємницьких структур у формі державно-приватного партнерства [6]. Також ДПП у туризмі за різними його тематичними напрямками, як-от: «культурно-етнічний туризм», «зелений туризм», «гастрономічний туризм», «туризм вихідного дня» тощо, може стати вагомим важелем стабілізації економічного розвитку регіону та відтворення регіональної інфраструктури.

Одне з перших досліджень, присвячене ролі ДПП у туризмі, було проведено ВТО 2000 р. 98% громадських та приватних установ із 90 країн світу зазначили роль ДПП як «дуже важливу» або «важливу» у посиленні конкуренції [10].

Так, ВТО розглядає ДПП як захід ефективної боротьби із кризою в туризмі та вводить до списку пріоритетних напрямів Комітету зі сталого розвитку туризму [7; 8].

Варто зазначити, що причини використання державно-приватного партнерства у сфері туризму різноманітні. Експерти зазначають такі:

- необхідність у розробленні нової продукції / послуг;
- мобілізація ресурсів;
- розподіл ризиків між партнерами (не тільки фінансових, але і в царині ухвалення рішень);
- скорочення строків впровадження нових розроблень;
- обмін досвідом та кращими наробками і ноу-хау («трансфер технологій»);
- залучення фінансових ресурсів, зумовлене браком коштів учасників;
- підвищення привабливості туристичних напрямків тощо [9; 10; 11].

За результатами аналізу застосування ДПП у сфері туризму вченими визначено такі переваги: фінансова підтримка авіакомпаній для збільшення їхнього навантаження; організація спільних програм із просування туристичних маршрутів; формування програми знижок на різні види туристичних послуг; скорочення зборів учасників міжнародних туристичних виставок; створення спільних груп, зі збору й аналізу інформації про стан туристичного ринку; поліпшення ефективності управління об'єктами туризму [12].

Дослідження реалізованих у світі проектів ДПП у сфері туризму, що оприлюднені О. Зимою, І. Лісіциною [11], дозволяють зробити висновок, що склад партнерів характеризується розмаїттям із боку як державного, так і приватного секторів. Найчастіше учасниками ДПП із розвитку туризму від держав є різноманітні інституції: урядові комітети, міністерства, департаменти, ради, управління, відомства; органи регіональної влади та місцевого самоврядування; державні організації з розвитку туризму тощо. Учасниками ж із боку бізнесу частіше за все є постачальники туристичних послуг та їх асоціації (тобто туристичні оператори й агенти), представники готельного бізнесу, заклади харчування й екскурсійного обслуговування, транспортні та транспортно-туристичні підприємства, маркетингові, управлінські та тренінгові компанії.

Механізми державного управління

Основними формами застосування ДПП у туристичній сфері та різновидами їх юридичного оформлення є: спільне підприємство, концесія, оренда, приватизація, національні проекти, спеціалізовані економічні зони, договір управління об'єктами державної чи комунальної власності (табл. 1) [13].

Реалізація тієї чи іншої форми залежить від державної політики у сфері туризму та рівня підтримки цієї галузі державою.

Таблиця 1

Форма	Право власності	Оперативне управління	Джерела фінансування	Тривалість договору
Спільне підприємство	Держава / приватний партнер	Держава / приватний партнер	Держава / приватний партнер	Строк, визначений договором
Концесія	Держава / приватний партнер	Приватний партнер	Приватний партнер	25–30 років
Оренда	Держава	Приватний партнер	Приватний партнер	Не менше 5 років
Приватизація	Приватний партнер	Приватний партнер	Приватний партнер	Необмежено
Державні програми та регіональні проекти	Держава / приватний партнер	Держава / приватний партнер	Держава / приватний партнер	Строк, визначений програмою, проектом
Спеціальні економічні зони	Держава / приватний партнер	Держава / приватний партнер	Держава / приватний партнер	Строк функціонування спеціальної економічної зони
Договір на управління об'єктами державної чи комунальної власності	Держава	Приватний партнер	Держава / приватний партнер	Строк, визначений договором

Джерело: Складено автором за [13; 14].

Загалом, є два рівні участі держави в туристичній індустрії. *Перший рівень* – національний, що передбачає визнання туризму як пріоритетної галузі національної економіки, а також розроблення державної стратегії та цільових програм з її реалізації, ухвалення нових законів (із залученням консультантів із туристичного сектора) та підзаконних актів, спрямованих на розвиток туризму в країні. *Другий рівень* участі держави – регіональний, або місцевий. У даному разі уряд має співпрацювати з місцевими та регіональними органами влади з метою забезпечення ефективного розвитку туризму на окремих територіях. Така співпраця зосереджується в межах конкретного проекту або ініціативи ДПП. Партнерські відносини тут мають велике значення, бо постійно необхідні ресурси й експертні знання.

Іноземний досвід використання ДПП виділяє такі напрями співпраці держави та приватних партнерів: спільне фінансування окремих проектів з обов'язковим збереженням права спільного управління проектами; поступова заміна традиційних інститутів новими з метою більшої ефективності й обов'язковим використанням зовнішньої оцінки програм; комплексна державна підтримка не окремих підприємств малого та середнього бізнесу, а їх спеціалізованих груп і галузевих об'єднань.

Варто зазначити, що зараз в Україні на державному рівні немає окремої організаційної структури, яка реалізує заходи щодо ДПП у туристичній сфері. Всі проекти із ДПП координуються відділом державно-приватного партнерства Департаменту залучення інвестицій Міністерства економічного розвитку і торгівлі України (далі – МЕРТ України), тоді як розвитком туризму опікується Департамент туризму та курортів цього ж Міністерства.

Механізми державного управління

Зауважимо, що, за даними МЕРТ України, кількість договорів ДПП поступово збільшується й наближається до двох сотень, а саме:

– на 1 січня 2017 р. на засадах державно-приватного партнерства реалізувалося 186 договорів (укладено 154 договори концесії, 32 договори про спільну діяльність, 1 договір державно-приватного партнерства);

– на 1 січня 2018 р. на засадах державно-приватного партнерства, за уточненими даними, на підконтрольній Україні території укладено 191 договір, з яких реалізуються 182 (157 договорів концесії, 24 договори про спільну діяльність, 1 договір державно-приватного партнерства), а 9 договорів не реалізуються (4 договори – закінчено термін дії, 3 договори – розірвано, 2 договори – призупинено) [15].

Якщо проаналізувати кількість договорів ДПП за різними формами їх реалізації в розрізі регіонів (табл. 2), то побачимо, що:

1) в Україні укладаються здебільшого договори концесії, частка яких перевищує 80%, та договори про спільну діяльність. Інші форми співпраці держави із приватними партнерами не набули поширення;

2) практика залучення приватних партнерів до вирішення соціально-економічних проблем регіону найбільш вдало застосовується в Полтавській області (62,6% від загальної кількості договорів), є такий досвід у Запорізькій, Закарпатській, Київській та Миколаївській областях, на які припадає 7, 9, 13 та 15 договорів відповідно. Ще декілька регіонів мають від 1 до 6 договорів, тоді як 9 областей взагалі не використовують таку форму співпраці з бізнесом.

Таблиця 2

Договори ДПП за регіонами України

Область	Станом на 1 січня 2018 р. діють			
	концесія	спільна діяльність	договір ДПП	Разом
Вінницька	0	0	0	0
Волинська	0	0	0	0
Дніпропетровська	0	0	0	0
Донецька	2	2	0	4
Житомирська	0	1	0	1
Закарпатська	4	5	0	9
Запорізька	7	0	0	7
Івано-Франківська	1	0	0	1
Київська	13	0	0	13
Кіровоградська	0	1	0	1
Луганська	1	0	0	1
Львівська	3	1	0	4
Миколаївська	14	1	0	15
Одеська	0	6	0	6
Полтавська	109	5	0	114
Рівненська	0	0	0	0
Сумська	0	0	0	0
Тернопільська	0	0	0	0
Харківська	1	0	0	1
Херсонська	0	1	0	1
Хмельницька	2	0	1	3
Черкаська	0	0	0	0
Чернівецька	0	0	0	0
Чернігівська	0	1	0	1
КМДА	0	0	0	0
Разом	157	24	1	182

Джерело: за даними МЕРТ України [15]

Механізми державного управління

Окрім того, якщо проаналізувати види діяльності, за якими укладено такі договори, то отримаємо такі дані:

- оброблення відходів (116 договорів, що становить 64,7% від загальної кількості);
- збирання, очищення та розподілення води (39 договорів, що становить 21,4% від загальної кількості);
- будівництво та/або експлуатація автострад, доріг, залізниць, злітно-посадкових смуг на аеродромах, мостів, шляхових естакад, тунелів і метрополітенів, морських і річкових портів та їхньої інфраструктури (7 договорів, що становить 3,9% від загальної кількості);
- виробництво, транспортування і постачання тепла (10 договорів, що становить 5,5% від загальної кількості);
- виробництво, розподілення та постачання електричної енергії (2 договори, що становить 1,1% від загальної кількості);
- управління нерухомістю (2 договори, що становить 1,1% від загальної кількості);
- пошук, розвідка родовищ корисних копалин та їх видобування (1 договір, що становить 0,6% від загальної кількості);
- інші (3 договори, що становить 1,7% від загальної кількості) [15].

Як бачимо, серед перелічених угод ДПП не має жодної у сфері туризму. Вважаємо, що це свідчить про: 1) неналежну оцінку туристичного потенціалу України та її регіонів; 2) наявність значного резерву щодо забезпечення сталого розвитку економіки держави та регіонів шляхом залучення приватних інвестицій для використання цього потенціалу.

Отже, актуальним для України є питання формування та реалізації державної політики в галузі туризму, оскільки туристична діяльність визнана пріоритетною сферою, та її розвиток визначатиме спеціалізацію нашої країни в майбутньому. Першочерговим завданням є вдосконалення в Україні системи організації державного регулювання на всіх рівнях управління, особливо в контексті налагодження співробітництва між державою, туристичними підприємствами та приватним сектором.

Пріоритетом із погляду розвитку взаємин України та ЮНВТО, які установилися з 1997 р., повинна стати реалізація концепції сталого розвитку туризму. Доцільність переходу до реалізації цієї концепції зумовлена низкою чинників, які пов'язані з євроінтеграційними прагненнями України та необхідністю виконання її міжнародних зобов'язань. На тлі загострення конкуренції на міжнародному туристичному ринку, загальносвітової тенденції до посилення ролі держав у забезпеченні сталого розвитку туризму вітчизняний національний туристичний продукт стає менш привабливим та конкурентоспроможним. Як наслідок, сфера туризму не здатна забезпечити повноцінного виконання економічних, соціальних і гуманітарних функцій, не сприяє збереженню довкілля та культурної спадщини. Принципово важливо, що реалізація названої концепції та закладених у ній ідей неможлива без участі держави, яка є ключовим учасником туристичної діяльності.

Як справедливо зазначає Є. Козловський, в умовах сучасного глобалізованого світу самоусунення держави від підтримки, регулювання та контролю туристичного ринку, відмова від свідомого і цілеспрямованого використання туризму в інтересах зміцнення міжнародного престижу, можливості та вигоди туризму можуть бути використані силами, що діють не в інтересах держави, наприклад, для політичної дестабілізації в туристичних дестинаціях (туристично привабливих територіях), просування серед туристів або місцевого населення націоналістичної ідеології, формування екстремістських настроїв тощо [7]. Останні чинники гальмування розвитку туристичної галузі зараз є особливо актуальними для східних та західних територій України. Тому для подолання цих негативних явищ необхідно чітко дотримуватися основних постулатів державної політики у сфері туризму та посилити роль державних регулятивних інституцій у даному напрямі.

Державне регулювання туристичної діяльності є одним із механізмів реалізації державної політики в галузі туризму, яка передбачає комплекс організаційних, соціально-економіч-

Механізми державного управління

них, політико-правових та інших методів, що використовуються парламентами, урядами, державними і громадськими організаціями й установами з метою створення умов для розвитку туристичної галузі в країні.

Загалом, форми та методи державного регулювання туристичної діяльності можна умовно поділити на три групи: регулювання туристичного попиту, регулювання туристичної пропозиції та заходи регулювання загального характеру. У першому разі основним об'єктом впливу є туристи, у другому – продавці туристичних послуг, у третьому – держава впливає на загальні умови розвитку туристичної галузі [17].

Вважаємо, що одним із дієвих важелів державного впливу на розвиток туристичної галузі є механізм державно-приватного партнерства, який дозволить залучити інвестиційні кошти та значно покращити як кількісні, так і якісні показники туристичної діяльності. За умови впровадження ДПП у сфері туризму дана галузь отримає не лише потужний фінансовий поштовх для розвитку, але й зробить процес їх освоєння більш контрольованим завдяки чіткому розподілу повноважень та відповідальності між державним і приватним партнерами.

До спільних повноважень, що визначаються угодами про ДПП, доцільно віднести такі:

- моніторинг та маркетинг на ринку туристичних послуг;
- визначення туристично привабливих об'єктів, планування туристичних маршрутів та забезпечення туристичної логістики;
- підготовка та перепідготовка кадрів для туристичного бізнесу;
- створення якісних інформаційно-реklamних продуктів і системи інформаційної підтримки для туристів;
- здійснення заходів із детінізації туристичної діяльності;
- розподіл фінансових та безпекових ризиків за спільними проектами розвитку туристичної сфери тощо.

Важливою умовою реалізації угод із ДПП є розподіл відповідальності між усіма учасниками угоди. Розподіл меж відповідальності держави та приватного сектора для сприяння розвитку туризму через ДПП в Україні показано в табл. 3.

Таблиця 3

Розподіл відповідальності держави та приватного сектора в туристичній сфері

Держава	Приватний сектор
1. Розроблення загального бачення розвитку туризму. 2. Створення та забезпечення сприятливого середовища розвитку туристичної сфери. 3. Інвестування тимчасово вільного капіталу та створення сприятливих умов для залучення інвестицій. 4. Забезпечення належної інфраструктури та її утримання. 5. Формування належних умов для стимулювання сталого розвитку туризму. 6. Створення належної законодавчої бази. 7. Здійснення спільних дослідницьких ініціатив співпраці із приватним сектором.	1. Усвідомлення питань довкілля і соціальних питань держави та місцевих спільнот. 2. Розвиток навичок і бажання використовувати компетенції, доступ до фінансів для розвитку та надання туристичних послуг. 3. Узяття колективної відповідальності за поширення та застосування на практиці галузевих стандартів. 4. Сприяння збереженню культури, традицій та довкілля. 5. Залучення місцевих громад до розвитку туризму. 6. Розроблення заходів для здійснення навчання та перепідготовки фахівців. 7. Співпраця з урядом для гарантування безпеки туристів. 8. Використання технологій із метою підвищення ефективності, туристичного маркетингу та навичок з якості послуг.

Джерело: складено автором за [16]

Державне регулювання туризму має орієнтуватися на вирішення таких завдань: визначення стратегічних цілей його сталого розвитку (формування туристичної індустрії та туристичного іміджу держави, популяризація історично-культурної спадщини, максимізація валютних надходжень, збільшення зайнятості населення, підтримка економіки регіонів); ефективне використання наявного туристичного потенціалу держави й окремих дестинацій; формування сучасної туристичної інфраструктури; забезпечення правової й інформаційної підтримки туристичної діяльності. Реалізація цих завдань можлива за наявності спеціальної державної інституції, що опікуватиметься проблемами туризму та суміжних видів діяльності. Інституційне забезпечення галузі туризму в уже незалежній Україні пройшло складний шлях реорганізацій та реформувань (табл. 4) і зараз перебуває в не найкращому стані, що стало наслідком останньої реорганізації, яка відбулася за рішенням Кабінету Міністрів України про ліквідацію Державного агентства України з туризму та курортів у вересні 2014 р.

Таблиця 4

Інституційне забезпечення галузі туризму в Україні	
Період	Державні інституції у сфері туризму
1991–1993 рр.	Відсутність виконавчого органу у сфері туризму.
1993–1998 рр.	Державний комітет України з туризму, підпорядкований Кабінету Міністрів України.
1999–2002 рр.	Державний комітет молодіжної політики, спорту та туризму України.
2002–2005 рр.	Державна туристична адміністрація України (ДТАУ) – центральний орган виконавчої влади, підпорядкований Кабінету Міністрів України.
2005–2011 рр.	Державна служба туризму і курортів України як центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері туризму та курортів у структурі Міністерства культури і туризму України.
2011–2014 рр.	Державне агентство України з туризму та курортів, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністерство інфраструктури України.
2014 р. дотепер	Ліквідація Державного агентства України з туризму та курортів, розподіл його функцій між Державною службою України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів і Міністерством економічного розвитку і торгівлі України.

Джерело: складено автором за [7].

Внаслідок останньої реорганізації практично ліквідовано самостійний державний орган із регулювання туризму в Україні. Вважаємо, що недостатньо виважена позиція уряду щодо створення інституційних умов для ефективного функціонування даної, безперечно, перспективної, галузі, не тільки не сприяє її сталому розвитку, але й гальмує його. Тому доцільно на державному рівні визнати туристичну діяльність пріоритетною галуззю економіки та створити всі необхідні інституційні умови для її розвитку.

Важливо також враховувати, що безпосередню діяльність у сфері туризму здійснюють зазвичай приватні туристичні компанії, а функції її регулювання покладено на державу. Отже, синергетичного ефекту можна досягти саме за поєднання зусиль держави та приватного бізнесу, і формат державно-приватного партнерства, який вже продемонстрував позитивний результат у багатьох країнах світу, є найбільш прийнятним для поживлення туристичної діяльності в Україні.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Отже, перед туристичною галуззю України стоїть багато проблем, які потребують негайного вирішення. Одним зі шляхів розвитку туристичної сфери є вдосконалення системи державного регулювання туристичної діяльності на основі використання механізму ДПП. Зараз необхідно вжити таких заходів, які дозволять перетворити туристичну галузь на локомотив вітчизняної економіки, а саме:

на рівні держави визнати туристичну діяльність пріоритетним напрямом національної та регіональної економіки; розробити стратегію розвитку туристичної галузі держави; створити належні правові, фінансові й організаційні умови для залучення потенціалу приватного бізнесу в туристичну галузь України, зокрема шляхом стимулювання інвестиційної діяльності у формі ДПП; створити окремий інститут державної виконавчої влади із проблем розвитку туризму; створити ієрархічну вертикаль із державного регулювання у сфері туризму через формування спеціальних підрозділів в органах регіональної та місцевої влади; залучити до вирішення проблем кадрового забезпечення й популяризації туризму заклади освіти та громадські організації; розробити маркетингові стратегії розвитку туризму в містах та регіонах тощо. Успіх реалізації даних пропозицій залежить від формування й реалізації зваженої державної політики у сфері туризму. Тому кожен із запропонованих напрямів може стати предметом подальших наукових розвідок.

Список використаних джерел:

1. Про державно-приватне партнерство: Закон України від 1 липня 2010 р. № 2404–VI. URL: <http://www.president.gov.ua/documents/12134.html>.
2. Гороховська К. Імплементція державно-приватного партнерства в туристичний сектор як механізму економічного зростання регіону та країни загалом. Ефективна економіка. 2016. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5155>.
3. Шилепницький П., Михайлина Д. Державна пріоритетність туризму як ключова детермінанта його конкурентоспроможності. Науковий вісник Чернівецького університету. 2015. № 750. С. 15–19.
4. Всесвітня туристична організація. Хто ми. URL: <http://www2.unwto.org/content/who-we-are-0>.
5. Всесвітня туристична організація. Річний звіт за 2017 р. URL: <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284419807>.
6. Лісіцина І. Державно-приватне партнерство в галузі туризму: зарубіжний досвід. Бізнес Інформ. 2013. № 11. С. 196–203.
7. Козловський Є. Правове регулювання туристичної діяльності: навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2015. 272 с.
8. Шилепницький П. Державно-приватне партнерство: теорія і практика: монографія. Чернівці: Ін-т регіон. дослідж., 2011. 454 с.
9. Брусільцева Г. Аналіз тенденцій розвитку державно-приватного партнерства в туристичній галузі України. Європейські перспективи. Серія «Економіка». 2015. № 6. С. 26–31.
10. Давидов О. Моделі державного регулювання розвитку туристичної діяльності: світовий досвід. Ефективна економіка. 2012. URL: http://tourlib.net/statti_ukr/davydova4.htm.
11. Зима О., Лісіцина І. Проекти державно-приватного партнерства як шлях розвитку туризму в Україні. Економіка розвитку. 2012. № 2 (70). С. 9–15.
12. Стеченко Д., Безуглий І. Імператив державно-приватного партнерства в рекреаційно-туристичній сфері України. Регіональна економіка. 2014. С. 136–146.
13. Бондаренко В. Особливості реалізації проектів державно-приватного партнерства в туристичній галузі. Вісник Національного транспортного університету. 2012. Вип. 26. Ч. 2. С. 472–476. URL: http://publications.ntu.edu.ua/visnyk/26_2_2013/472-476.pdf.
14. Соловійов Д. Впровадження елементів державно-приватного партнерства у функціонування туристичної сфери України. Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. 2013. № 4 (24). С. 33–36.
15. Довідка щодо результатів здійснення ДПП (2017 р.). Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=ed00a2ba-480a-4979-84eb-d610a0827a8c&title=ZagalniiOgliad>.
16. Шаповалова О. Для розвитку туризму в Україні необхідно запроваджувати механізми державно-приватного партнерства // Урядовий портал. 14.06.2013. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=246434694&cat_id=244276429.
17. Михайличенко Г. Інноваційний розвиток туризму: монографія. К.: КНТЕУ, 2012. 607 с.